

Učinkovitost vožnje s spremljevalcem

Značilnosti kandidatov za vozniški izpit in njihove izkušnje
z vožnjo s spremljevalcem

Vodja projekta: dr. Darja Topolšek

Avtorji poročila: Darja Topolšek, Tina Cvahte Ojsteršek

Projekt je financiran iz Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov ciljnega
raziskovalnega programa "CRP 2024"

Celje, 2025

Naslov: Učinkovitost vožnje s spremljevalcem: Značilnosti kandidatov za vozniški izpit in njihove izkušnje z vožnjo s spremljevalcem

Vodja projekta: dr. Darja Topolšek

Člani projektne skupine: dr. Tina Cvahte Ojsteršek, Andrej Brglez

Izdajatelj: Laboratorij za trajnostno mobilnost in transport, Fakulteta za logistiko,
Univerza v Mariboru

Kraj: Celje

Leto: 2025

Projekt »Učinkovitost vožnje s spremljevalcem« je financiran iz Javnega razpisa za izbiro raziskovalnih projektov ciljnega raziskovalnega programa "CRP 2024". Sofinancerja sta Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije in Javna agencija Republike Slovenije za varnost prometa

Kazalo vsebine

1	UVOD.....	1
2	METODOLOGIJA.....	4
2.1	PODATKOVNI VIR AVP	4
2.2	ANKETNI VPRAŠALNIK ZA KANDIDATE.....	5
2.2.1	<i>Vsebina vprašalnikov</i>	<i>5</i>
2.2.2	<i>Ciljna skupina in način zbiranja podatkov.....</i>	<i>7</i>
2.2.3	<i>Analiza podatkov</i>	<i>9</i>
3	PROFIL IN USPEŠNOST KANDIDATOV ZA VOZNIŠKI IZPIT KATEGORIJE B V SLOVENIJI.....	10
3.1	DEMOGRAFSKE ZNAČILNOSTI KANDIDATOV	10
3.2	VKLJUČENOST V PROGRAM VOŽNJA S SPREMLJEVALCEM	12
3.3	PRIMERJAVA SKUPIN KANDIDATOV S SPREMLJEVALCEM IN BREZ SPREMLJEVALCA	16
4	ANALIZA ANKETE MED KANDIDATI ZA VOZNIŠKI IZPIT KATEGORIJE B – VOŽNJA S SPREMLJEVALCEM	34
4.1	ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV PRED	34
4.2	ANALIZA ANKETNIH VPRAŠALNIKOV PO	56
4.3	PRIMERJAVA ODGOVOROV PRED IN PO.....	88
5	ZAKLJUČEK.....	104

Kazalo slik

SLIKA 1: STAROSTNA STRUKTURA KANDIDATOV OB ODDAJI VLOGE ZA VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM (N = 48952)	11
SLIKA 2: SPOL KANDIDATOV OB ODDAJI VLOGE ZA VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM (N = 48952)	12
SLIKA 3: ŠTEVILO SPREMLJEVALCEV NA KANDIDATA ZA VOZNIŠKI IZPIT B KATEGORIJE (N = 48952; ŠTEVILO KANDIDATOV)	13
SLIKA 4: SPREMLJEVALCI KANDIDATOV ZA IZPIT B KATEGORIJE PO STATUSU (N = 105280).....	14
SLIKA 5: ČAS OD VPISA PRVEGA SPREMLJEVALCA DO PRVEGA TERMINA PRAKTIČNEGA IZPITA ZA B KATEGORIJU (V DNEVIH) (N = 21162)	15
SLIKA 6: DELEŽ KANDIDATOV NA IZPITNI VOŽNJI, KI SO VOZILI S SPREMLJEVALCEM (N = 44312)	19
SLIKA 7: ŠTEVILO KANDIDATOV GLEDE NA ŠTEVILO POSKUSOV OPRAVLJANJA PRAKTIČNEGA DELA VOZNIŠKEGA IZPITA (S SPREMLJEVALCEM: N = 21803; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 22509)	20
SLIKA 8: DELEŽ KANDIDATOV GLEDE NA ŠTEVILO POSKUSOV OPRAVLJANJA PRAKTIČNEGA DELA VOZNIŠKEGA IZPITA (S SPREMLJEVALCEM: N = 21803; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 22509)	21
SLIKA 9: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – PRVI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 21803; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 22509)	22
SLIKA 10: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – DRUGI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 9444; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 6510)	23
SLIKA 11: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – TRETJI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 3765; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 2106)	24
SLIKA 12: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – ČETRTI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 1295; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 646)	25
SLIKA 13: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – PETI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 179; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 105)	26
SLIKA 14: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – ŠESTI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 52; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 29)	27
SLIKA 15: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – SEDMI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 16; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 8)	28
SLIKA 16: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – OSMI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 5; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 3)	29
SLIKA 17: PORAZDELITVE ŠTEVILA UR VOŽNJE OB PRISTOPU NA IZPIT – DEVETI POSKUS (S SPREMLJEVALCEM: N = 2; BREZ SPREMLJEVALCA: N = 0)	30
SLIKA 18: STAROSTNA STRUKTURA ANKETIRANCEV	35
SLIKA 19: OCENA RAZLOGOV ZA ODLOČITEV ZA VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	36
SLIKA 20: ŠTEVILO OSEB, VPISANIH V EVIDENČNI KARTON KANDIDATA	38
SLIKA 21: IZBOR SPREMLJEVALCEV, VPISANIH V EVIDENČNI KARTON KANDIDATA	39
SLIKA 22: ŠTEVILO UR VOŽNJE V ŠOLI VOŽNJE PRED ODDAJO VLOGE ZA VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	44
SLIKA 23: DODATNI POGOJI ŠOL VOŽNJE PRED ODDAJO VLOGE ZA VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	45
SLIKA 24: USPOSABLJANJE SPREMLJEVALCEV PRED ZAČETKOM VOŽNJE KANDIDATOV	46

SLIKA 25: PRIČAKOVANI MESEČNI OBSEG VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	47
SLIKA 26: PRIČAKOVANJA KANDIDATOV GLEDE OKOLIŠČIN VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	48
SLIKA 27: PRIČAKOVANA VLOGA SPREMLJEVALCA PRI UČENJU VOŽNJE	50
SLIKA 28: PRIČAKOVANA POGOSTOST POSAMEZNIH VEDENJ SPREMLJEVALCA MED VOŽNJO	52
SLIKA 29: SAMOOCENA ZANESLJIVOSTI MLADIH VOZNIKOV PRI POSAMEZNIH VOZNIŠKIH SPRETNOSTIH	54
SLIKA 30: STRUKTURA ANKETIRANCEV GLEDE NA STAROST	57
SLIKA 31: POGOSTOST UPORABE RAZLIČNIH VRST VOZIL MED ANKETIRANCI	58
SLIKA 32: SAMOOCENA ZANESLJIVOSTI MLADIH VOZNIKOV PRI POSAMEZNIH VOZNIŠKIH SPRETNOSTIH PO OPRAVLJENEM PRAKTIČNEM DELU IZPITA	59
SLIKA 33: SAMOOCENA VOZNIŠKEGA SLOGA MLADIH VOZNIKOV NA BIPOLARNIH LESTVICAH	61
SLIKA 34: SAMOPOROČANA TIPIČNA OBČUTJA PRI VOŽNJI	62
SLIKA 35: PERCEPCIJA KORISTNOSTI UPORABE SIMULACIJ TVEGANIH PROMETNIH SITUACIJ V USPOSABLJANJU VOZNIKOV	63
SLIKA 36: IZBOR SPREMLJEVALCEV, VPISANIH V EVIDENČNI KARTON KANDIDATA	64
SLIKA 37: OBSEG VOŽNJE Z MAMO MED SPREMLJANO VOŽNJO	64
SLIKA 38: OBSEG VOŽNJE Z OČETOM MED SPREMLJANO VOŽNJO	65
SLIKA 39: OBSEG VOŽNJE Z BRATOM/SESTRO MED SPREMLJANO VOŽNJO	65
SLIKA 40: OBSEG VOŽNJE S STRICEM/TETO MED SPREMLJANO VOŽNJO	66
SLIKA 41: OBSEG VOŽNJE S PRIJATELJEM/PRIJATELJICO MED SPREMLJANO VOŽNJO	66
SLIKA 42: ČAS OD VPISA PRVEGA SPREMLJEVALCA DO PRVEGA TERMINA PRAKTIČNEGA IZPITA ZA B KATEGORIJU (V DNEVIH) (N = 136)	68
SLIKA 43: ŠTEVILO OPRAVLJENIH UR VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	69
SLIKA 44: DEJANSKI MESEČNI OBSEG VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	70
SLIKA 45: IZKUŠNJE KANDIDATOV Z NADZORNIMI ORGANI MED VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	71
SLIKA 46: ŠTEVILO RAZLIČNIH VOZIL, UPORABLJENIH MED VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	72
SLIKA 47: VRSTE MOTORNEGA POGONA VOZIL, UPORABLJENIH MED VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	72
SLIKA 48: VRSTA MENJALNIKA V VOZILU	73
SLIKA 49: PRISOTNOST ASISTENČNIH SISTEMOV V VOZILIH, UPORABLJENIH MED VOŽNJO	74
SLIKA 50: ODLOČANJE O IZBIRI TRASE IN VAJ MED SPREMLJANO VOŽNJO	76
SLIKA 51: OKOLIŠČINE VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	77
SLIKA 52: VLOGA SPREMLJEVALCA PRI UČENJU VOŽNJE	78
SLIKA 53: POGOSTOST POSAMEZNIH VEDENJ SPREMLJEVALCA MED VOŽNJO	79
SLIKA 54: VSILJEVANJE DRUGAČNIH VOZNIŠKIH PRAKS S STRANI SPREMLJEVALCA	80
SLIKA 55: SPODBUJANJE TVEGANEGA ALI NEPRIMERNEGA VEDENJA S STRANI SPREMLJEVALCA MED VOŽNJO	81
SLIKA 56: STOPNJA SAMOSTOJNOSTI PRI SPREJEMANJU ODLOČITEV MED VOŽNJO S SPREMLJEVALCEM	82
SLIKA 57: POGOSTOST ANALIZIRANJA VOŽNJE IN RAZPRAVE O NAPAKAH S SPREMLJEVALCEM	82
SLIKA 58: BELEŽENJE TRAJANJA VOŽNJE IN ZNAČILNOSTI VOŽNJE S STRANI SPREMLJEVALCA	83
SLIKA 59: POGOVOR O SKRBEH IN STRAHOVIH GLEDE VOŽNJE S SPREMLJEVALCEM	84

Slika 60: Zaznano zaupanje spremljevalca v vozniške sposobnosti voznika začetnika	84
Slika 61: Ocene koristnosti in kakovosti izkušenj pri vožnji s spremljevalcem.....	85
Slika 62: Vključenost kandidatov v usposabljanje v šoli vožnje med obdobjem spremljane vožnje	86
Slika 63: Porazdelitve števila ur vožnje ob pristopu na izpit (opravljen).....	87
Slika 64: Uspešnost opravljanja praktičnega dela vozniškega izpita glede na število poskusov	88

Kazalo tabel

Tabela 1: Šole vožnje z več kot 500 kandidati in delež kandidatov s spremljevalcem	17
Tabela 2: Povprečno število poskusov za pridobitev vozniškega izpita glede na prisotnost spremljevalca	31
Tabela 3: Povprečno število ur vožnje do uspešnega praktičnega dela izpita glede na prisotnost spremljevalca	32
Tabela 4: Rezultati Mann-Whitney U testa za primerjavo odgovorov med kandidati, ki so anketo rešili pred začetkom vožnje s spremljevalcem in po zaključku vožnje s spremljevalcem (opravljen praktični del izpita).....	90

1 UVOD

V okviru tega poročila so predstavljene vmesne ugotovitve delovnega sklopa DS2: Značilnosti kandidatov za vozniški izpit in njihove izkušnje z vožnjo s spremljevalcem. Namen sklopa je preučiti ključne značilnosti kandidatov, ki se odločijo za vožnjo s spremljevalcem, njihove motive, obseg in potek tovrstne vožnje ter vpliv spremljevalcev na pridobivanje voznških izkušenj in razvoj varnih voznih navad.

Delovni sklop DS2 zajema več medsebojno povezanih aktivnosti (2.1–2.3), ki naslavlajo specifične raziskovalne cilje.

V aktivnosti 2.1 se obravnavajo osnovne informacije o kandidatih in njihovih razlogih za vključitev v sistem vožnje s spremljevalcem (cilji: C4, C5, C19, C21). Preučuje se, kdo so kandidati, kakšne so njihove demografske značilnosti, koliko spremljevalcev so imeli vpisanih v evidenčni karton (cilji: C8, C9) ter ali so bili spremljevalci prisotni med formalnim usposabljanjem z učiteljem vožnje (cilj: C19). Ti podatki predstavljajo osnovo za oblikovanje predlogov za predhodno usposabljanje spremljevalcev (cilj: C27). Cilj C22 se nanaša na ugotavljanje obsega formalnega usposabljanja v šoli vožnje in uspešnosti opravljanja izpitne vožnje. Poročilo temelji na podatkih izhajajočih iz baze Agencije za varnost prometa (AVP) in anketiranja kandidatov.

Aktivnost 2.2 se osredotoča na analizo značilnosti voženj kandidatov s spremljevalcem. Raziskuje se dolžina trajanja vožnje (cilj: C1), število prevoženih kilometrov (cilj: C2), različnost vozil, s katerimi so kandidati vozili (cilj: C16), ter uporabo sodobnih tehnologij in asistenčnih sistemov med vožnjo. Preučujejo se tudi relacije in prometno okolje, v katerem so kandidati izvajali vožnjo (cilji: C6, C7, C15). Uporabljeni podatki za to aktivnosti so pridobljeni preko anketnega vprašalnika, ki so ga kandidati, ki so vozili s spremljevalcem, izpolnjevali prostovoljno.

V aktivnosti 2.3 se proučujejo mnenja, stališča in vedenje kandidatov glede vožnje s spremljevalcem. Preučujejo se njihove subjektivne izkušnje (cilji: C3, C17, C18) ter

interakcije s spremljevalci (cilja: C10, C11), vključno z opozarjanjem na napake, nevarnosti in varno ravnanje v prometu. Analizira se tudi izpostavljenost nadzoru s strani policije ali drugih organov (cilj: C14) ter izkušnje z nevarnimi situacijami, s katerimi se kandidati med formalnim usposabljanjem niso srečali (cilj: C24). V okviru aktivnosti se preverja tudi koristnost vključevanja simulacijskih vaj nevarnih prometnih situacij v teoretični del usposabljanja.

Delovni sklop DS2 tako zagotavlja celovit vpogled v izkušnje, znanja in stališča kandidatov, ki se usposabljaajo z vožnjo s spremljevalcem. Rezultati bodo omogočili razumevanje vpliva tovrstnega načina usposabljanja na uspešnost pri vozniškem izpitu in razvoj varne, odgovorne vožnje ter bodo podlaga za nadaljnje predloge izboljšav sistema usposabljanja voznikov.

S tem se v okviru delovnega sklopa DS2: Značilnosti kandidatov za vozniški izpit in njihove izkušnje z vožnjo s spremljevalcem dosejajo naslednji cilji:

- C1: ugotoviti dolžino trajanja vožnje s spremljevalcem;
- C2: ugotoviti število prevoženih kilometrov med izvajanjem spremljanja kandidata s spremljevalcem;
- C3: pridobiti in preučiti lastno mnenje kandidata o koristnih izkušnjah v cestnem prometu, ki jih je pridobil z vožnjo s spremljevalcem in jih med formalnim usposabljanjem v šoli vožnje ni pridobil;
- C4: preveriti razloge za odločitev za vožnjo s spremljevalcem, torej zakaj se kandidati odločajo za to obliko usposabljanja;
- C5: ugotoviti povprečno starost kandidatov pri podaji vloge za spremljevalca na upravni enoti;
- C6: ugotoviti, v kakšnem prometnem okolju je kandidat s spremljevalcem vozil (mestna, primestna, avtocestna vožnja ipd.);
- C7: ugotoviti, na kakšnih relacijah je kandidat vozil (okolica doma, ponavljajoče se daljše relacije, ali vožnje po različnih območjih Slovenije);
- C8: preučiti, koliko spremljevalcev so imeli kandidati vpisanih v evidenco in s koliko so dejansko vozili ter kakšni so bili razlogi za morebitna odstopanja;

- C9: ugotoviti, kdo so bili spremljevalci kandidatov (sorodniki, prijatelji, druge osebe), njihovo starost in vozniške izkušnje;
- C10: ugotoviti, kakšne so bile kandidatove izkušnje s spremljevalci, ki so bili prisotni na vožnjah;
- C11: ugotoviti, ali so spremljevalci opozarjali kandidate na napake pri vožnji in nevarnosti ter ali so spodbujali ohranjanje prometnovarnostnih navad, pridobljenih v šoli vožnje;
- C14: preveriti, ali so imeli kandidati med vožnjo s spremljevalcem nadzor s strani policije ali drugih nadzornih organov ter ali so bili udeleženi v prometni nesreči ali oglobljeni;
- C15: ugotoviti, ali so se kandidati med vožnjo s spremljevalcem izogibali določenim prometnim situacijam (večpasovna krožišča, vožnja v konicah, vožnja po avtocesti, ponoči ipd.);
- C16: ugotoviti število vozil, ki so jih kandidati vozili v času vožnje s spremljevalcem, ter kakšne tehnologije in asistenčni sistemi so bili v teh vozilih;
- C17: ugotoviti pozitivne in negativne izkušnje kandidatov, vključenih v vožnjo s spremljevalcem;
- C18: ugotoviti stališče kandidatov glede koristnosti vožnje s spremljevalcem;
- C19: ugotoviti, koliko ur praktičnega usposabljanja so kandidati opravili pred vpisom spremljevalcev v evidenčni karton vožnje ter ali so bili spremljevalci prisotni pri usposabljanju z učiteljem vožnje;
- C21: ugotoviti, ali so kandidati v obdobju vožnje s spremljevalcem opravljali del usposabljanja tudi v šoli vožnje z učiteljem vožnje;
- C22: ugotoviti, koliko učnih ur usposabljanja v šoli vožnje so kandidati opravili pred opravljanjem izpitne vožnje ter v katerem poskusu so izpit opravili;
- C24: ugotoviti, ali so se kandidati v obdobju vožnje s spremljevalcem soočili z nevarnejšimi prometnimi situacijami kot med usposabljanjem v šoli vožnje ter ali bi bilo koristno vključiti v teoretični del usposabljanja preverjanje zaznavanja tveganih dogodkov s pomočjo simulacijskih posnetkov;
- C27: pripraviti predloge za nadgradnjo obstoječega sistema vožnje s spremljevalcem (izobraževanje spremljevalcev, obseg voženj ipd.).